

Werkbezoek minister Plasterk aan Bergen op Zoom

‘Aan de balie is Bep de eerste barrière voor fraude’

In de aanloop naar de bestuurlijke bijeenkomst “Tussen dienstverlening en handhaving” van 14 maart, bracht minister Ronald Plasterk eind februari een werkbezoek aan Bergen op Zoom om te zien hoe deze gemeente identiteits- en adresfraude voorkomt en aanpakt door middel van binnen- en buitengemeentelijke samenwerking. *Josee Koning, tekstschrijver*

Foto: Dick Vermaas

De minister kreeg volop gelegenheid om met de betrokken ambtenaren van gedachten te wisselen. Bij de balie had hij eerst een gesprek met medewerkster Bep, die al 35 jaar bij Publiekszaken werkt.

De gemeente Bergen op Zoom geldt als voorloper op het gebied van fraudebestrijding. ‘Wat ons typeert, is dat we een zeer proactieve en integrale houding hebben ten aanzien van de aanpak van fraude’, beaamt burgemeester Frank Petter. ‘We zitten erbovenop, niet alleen vanuit de afdeling Publieksdiensten, maar ook met andere afdelingen en met ketenpartners als politie, deurwaarders en woningcorporaties. Die aanpak levert ons veel op.’

De minister kreeg volop gelegenheid om met de betrokken ambtenaren van gedachten te wisselen. Bij de balie had hij eerst een gesprek met medewerkster Bep, die al 35 jaar bij Publiekszaken werkt. Zij vertelde de minister dat ze eerder die middag iemand aan de balie had gesproken, bij wie ze voelde dat er iets niet klopte. Dergelijke signalen geeft zij meteen door aan het Lokaal Informatie Plein (LIP).

Lokaal Informatie Plein

‘Binnen het LIP mogen we rechtmatig informatie verzamelen en analyseren die bij ketenpartners vandaan komen’, legt Ellen de Milliano, teamleider Veilig-

en de senior adviseur – hebben recent een nieuwe Verklaring van Goed Gedrag ingeleverd. Dat maakt het voor het OM, de politie en de Belastingdienst mogelijk om gegevens met ons uit te wisselen.’

Minister Plasterk: ‘Er is niets wat zo knabbelt aan het vertrouwen in de verzorgingsstaat als misbruik van voorzieningen.’

heid, Handhaving en Toezicht, uit. ‘Het informatieproces in vertrouwen dat we hebben vastgesteld, borgt dat informatie vertrouwelijk wordt behandeld. Personen die met die informatie omgaan – onder wie ikzelf, maar bijvoorbeeld ook de jurist

Veel gemeenten zijn nog niet zo ver. Burgemeester Petter stelt echter dat Bergen op Zoom zijn schaalgrootte mee heeft. ‘We zijn klein genoeg om onze informatiemakelaar in staat te stellen om waar nodig gemakkelijk toegang te krijgen,

legt hij uit, ‘maar groot genoeg om erin te kunnen investeren. En dat hebben we ook gedaan. Daarnaast is het belangrijk om awareness te stimuleren bij de medewerkers achter de balie.’

De praktijk

Jos Hopmans, teammanager publieksdiensten, presenteerde twee praktijkcases over identiteitsfraude. De eerste ging over ervaringen met look-a-like fraude bij de aanvraag van een paspoort. De fraude kwam aan het licht toen de rechtmatige eigenaar van het paspoort bij de bank te horen kreeg dat zijn paspoort als vermist was opgegeven. De tweede casus betrof fraude met een ID-kaart door een 16-jarige. Hij had op een kleurenkopie een foto van zijn neef geplakt en zijn geboortjaar veranderd, om een biertje te mogen drinken in het café. De kopie had hij laten

plastificeren, en van een afstandje zag het er volgens Hopmans heel goed uit. ‘Sinds kort hebben we echter apparatuur om paspoorten en ID-kaarten op geldigheid te controleren’, vertelde hij.

Na een gesprek met een medewerkster Publiekszaken over geboorteaangiften bracht de minister een bezoek aan een woningverhuurbedrijf dat wordt geconfronteerd met adresfraude en vervalste huurcontracten. ‘Huurders komen zich keurig inschrijven bij de gemeente’, vertelde Jos Hopmans, ‘maar ze schrijven zich niet uit. Na een maand of twee krijgen ze de indicatie Vertrokken Onbekend Waarheen (VOW), terwijl dit bureau precies weet waar ze naartoe zijn. Als je die kennis zou kunnen koppelen, scheelt dat zoveel onzin.’

Werkproces adresfraude:

In Stadspaleis de Markiezenhof liet de minister Plasterk zich verder bijpraten over de aanpak van adresfraude. Eerst gaf Ellen de Milliano, teamleider Veiligheid, Handhaving en Toezicht, een presentatie over het werkproces binnen de gemeente: Zij bracht in kaart hoe signalen binnenkomen, hoe ze worden onderzocht en hoe de toezichthouder BRP in dat proces past.

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om een toezichthouder BRP aan te stellen. ‘Vaak worden bestaande toezichthouders hiertoe gemachtigd, maar dat brengt het risico met zich mee dat de taak ondergesneeuwd raakt’, aldus De Milliano. ‘Wij vonden het zo belangrijk dat we apart iemand hebben aangesteld voor 22 uur per week.’

Foto: Dick Vermaas

De gemeente Bergen op Zoom geldt als voorloper op het gebied van fraudebestrijding. 'Wat ons typeert, is dat we een zeer proactieve en integrale houding hebben ten aanzien van de aanpak van fraude', aldus burgemeester Frank Petter.

Vier uur per week werkt de toezichthouder BRP voor het team Publieksdiensten, vervolgt De Milliano. 'Zij doet daar dossieronderzoek naar aanleiding van signalen die balimedewerkers hebben opgevangen en beantwoordt vragen. Doordat ze daarmee heel zichtbaar is, gaat het toezichthouderschap voor de collega's extra leven.'

Als uit onderzoek door de toezichthouder blijkt dat iemand onjuiste informatie heeft verstrekt, volgt een bestuurlijke boete. De hoogte van de bestuurlijke boete is volgens De Milliano een probleem. 'Die is maximaal 325 euro, een erg laag bedrag in verhouding tot de verdiensten die fraude met de BRP kan opleveren.'

Praktijkcases adresfraude

Vervolgens presenteerde haar directe collega Willem van der Linden twee praktijkcases, over valse inschrijvingen op een woonadres en over schijnverlatingen, bedoeld om aanspraak te maken op uitkeringen en toeslagen. De eerste betrof valse inschrijvingen op een woonadres

en activiteiten die in strijd waren met het bestemmingsplan. Deze casussen bespreekt Van der Linden in het casusoverleg van het project Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA). Hierin wordt gezocht naar het verdienmodel van der-

daarom is het zo belangrijk dat het doorgaat, want daar kunnen we van leren.' De Milliano ziet duidelijke voordelen in het LAA-casusoverleg: 'Zo'n landelijk signaal maakt ons alerter en biedt een nieuw perspectief. Het aanpakken van adres-

'Het is het belangrijk om awareness te stimuleren bij de medewerkers achter de balie.'

gelijke fraude, de indicatoren, vertelt hij. 'Als we weten waarom deze fraude wordt gepleegd, kunnen we landelijk een analyse maken op vergelijkbare gevallen. Dat is ook de bedoeling van het project, en

fraude is ook vrij nieuw, en daarom is het goed om met andere gemeenten aan tafel te zitten.' De ministerraad zal overigens in april over eventuele voortzetting van het project

LAA besluiten. 'Dit werkbezoek is mede met het oog daarop afgesproken', vertelt minister Plasterk, 'zodat ik weet waar het over gaat.'

Beperkingen van de aanpak

Daarmee kwam Van der Linden uit bij de obstakels waar ambtenaren in Bergen op Zoom tegenaanlopen bij de bestrijding van fraude met de BRP. De minister kreeg flink wat aanbevelingen mee op het gebied van onder meer wetgeving, kennis en financiën. Zo heeft de toezichthouder BRP te weinig bevoegdheden, is de bestuurlijke boete niet afdoende en

is de registratie van bepaalde groepen momenteel niet mogelijk.

In een reactie zei minister Plasterk: 'Ik vind het belangrijk om beperkingen waar mensen in de praktijk tegenaan lopen één voor één te bekijken en te bezien of er iets aan is te doen. De aanpak van fraude is cruciaal. Er is niets wat zo knabbelt aan het vertrouwen in de verzorgingsstaat als misbruik van voorzieningen. Mensen zeggen: "Belasting betalen, oké, maar niet als je ziet dat vier huizen verderop ten onrechte misbruik wordt gemaakt." Dan neemt ook bij anderen de neiging toe om te zeggen: "Als hij dat doet, ga ik ook

opgeven dat ik ergens anders woon, en dan krijgen wij ook wat meer toeslag." Het is heel belangrijk om die kettingreactie te stoppen.'

De minister zei ook zich bewust te zijn van het geringe rendement van de fraudeaanpak voor individuele gemeenten 'De plek waar geld wordt terugverdiend, is niet de plek waar de kosten worden gemaakt om fraude te bestrijden', erkende hij. 'We vragen aan gemeenten om adresfraude op te sporen. Als dat op termijn leidt tot, bijvoorbeeld, belastingvoordeel, zien de gemeenten dat nooit terug.' □

Groeiende bewustwording bij lokale bestuurders

Op 14 maart organiseerde het ministerie van BZK samen met ICTU, NVVB en het Nederlands Genootschap voor Burgemeesters een bestuurlijke bijeenkomst Fraude met de titel 'Tussen dienstverlening en handhaving'. Maar liefst 68 burgemeesters en wethouders sociale zaken uit heel Nederland hoorden onder andere van minister Plasterk waarom het zo belangrijk is dat adres- en identiteitsfraude wordt aangepakt en welke rol zij daarin kunnen spelen.

Diverse sprekers illustreerden het belang van aandacht voor de aanpak van adres- en ID-fraude vanuit hun eigen praktijk, waarna een slachtoffer van identiteitsfraude zijn persoonlijke verhaal deelde over hoe hij slachtoffer werd, met de confronterende boodschap dat het iedereen kan overkomen.

Tijdens het diner gingen de burgemeesters en wethouders met elkaar

in gesprek. 'Welke vragen leven er, welke oplossingen zijn er al en welke boodschap willen we meegeven aan onze managers?' De uitkomsten zijn samengevat in mindmaps en worden besproken tijdens de 'management-tafels' die in het voorjaar georganiseerd worden. Houd de nieuwsbrief van de NVVB in de gaten voor meer informatie.